

2015-08-14

VLL 1027-2015

2015-04-30

S2015/3030/FST

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Bidrag till glasögon för barn och unga

Sammanfattning

Landstinget i Västerbottens län delar uppfattningen att en mer jämlik tillgång på glasögon för barn och unga främjar flickor och pojkars möjligheter att delta i samhället på lika villkor. Däremot ställer landstinget sig frågande till om detta är en åtgärd som utgår från medicinska indikationer eller om det ska betraktas som en rätt till bistånd, vilket regleras i 4 kap. socialtjänstlagen (SoL 2001:453). Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå, vilket inkluderar bistånd till läkarvård, tandvård eller glasögon etc. En individuell bedömning måste då göras i varje enskilt fall och bidrag till glasögon regleras på så sätt utifrån resursbehov. Vi menar att man måste skilja på behovsbedömning ur ett medicinskt perspektiv och biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen.

Generella bidrag för glasögon utan individuell behovsbedömning främjar troligen jämlikhet mellan medborgare, men är enligt vår bedömning inte ett åtagande för vårdgivare som ansvarar för att ge insatser utifrån medicinska indikatorer. Ett sådant åtagande förutsätter också resurser som verksamheten inte förfogar över i dag. Det förutsätter tillskott av medel för att organisera administration och bidragsfördelning.

Synutveckling

Utvecklingen av synen är individuell och kan ibland leda till en synnedsättning. Variationerna är stora och synen kan periodvis utvecklas snabbt. Barn har också helt olika behov av insatser beroende på synnedsättningens art och omkringliggande faktorer, exempelvis ytterligare funktionsnedsättning. Insatserna kan vara allt från glaskorrektion till synre-/habilitering med en mängd insatser såsom synträning, orienteringsträning, utprovning och inträning av hjälpmedel etc. Ett barns syn utvecklas generellt fram till omkring 8-10 års ålder med individuella variationer. Det är upp till den åldern det finns möjlighet att med olika insatser motverka kommande och bestående synnedsättningar hos barn. I Västerbottens läns landsting är nuvarande bidragssystem för barn upp till 8 år väl beprövat med ett fungerande samarbete mellan ögonklinikerna, BVC och remitterande optiker och/eller distriktsläkare.

Utprovning och finansiering av glasögon hos barn och unga över 10 års ålder är därför inte en medicinsk åtgärd då dessa insatser inte längre kan förebygga att synnedsättningar uppstår eller permanentas. Däremot är det en viktig åtgärd ur social synpunkt att alla barn, oavsett bakgrund eller funktionsförmåga, ska kunna delta på egna villkor i såväl skola som på fritiden. Det bidrar till att barn och unga kan leva och växa upp under goda förhållanden.

2015-08-14

Glasögon som hjälpmedel

Barn med synnedsättningar som i vardagen utgör ett funktionshinder får habilitering inom landstingets synrehabilitering. Hjälpmedelsförskrivning utgör en viktig del av habiliteringen. Bedömning av alla insatser för att öka barnets funktionsförmåga görs i varje enskilt fall. Landstingen ansvarar enligt HSL för att erbjuda hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning. Varje landsting beslutar om avgifter och regler för hjälpmedel. Lokala riktlinjer eller regelverk ligger till grund för vilka produkter som kan förskrivas. En princip i många landsting är att de produkter som förskrivas kräver hälso- och sjukvårdens kompetens för att produkten ska provas ut och förskrivas som hjälpmedel och att produkter som är vanligt förekommande i ett hem och som kan köpas i allmän handel inte förskrivas som personliga hjälpmedel. Därför är det viktigt för sjukvården att skilja på behovsbedömning ur ett medicinskt perspektiv och biståndsbedömning ur ett jämlikhetsperspektiv.

Ekonomiska konsekvenser för landstinget

Förslaget innebär att en bestämmelse införs i hälso- och sjukvårdslagen om att landstinget ska lämna bidrag för kostnad för glasögon eller kontaktlinser till barn och unga som är mellan 8 och 19 år. Regeringen får meddela föreskrifter om bidragets storlek och övriga villkor för bidraget. Lagändring och ny förordning föreslås träda ikraft den 1 januari 2016.

Socialstyrelsens bedömning är att cirka 13 procent av målgruppen kan förväntas ha behov av glasögon eller kontaktlinser, dvs. drygt 169 400 personer. Byte av glasögon förväntas i genomsnitt ske vartannat år för hälften av målgruppen medan vissa byter oftare. Därmed utgår bidrag årligen till 75 procent av målgruppen. Bidraget ska ges med som lägst 800 kronor. Den totala kostnaden för bidraget uppskattas därmed uppgå till knappt 101,7 miljoner kronor. Därutöver tillkommer administrationskostnader för landstingen för att bevilja och ombesörja utbetalning av bidraget för glasögon. Införandet av detta bidrag förväntas leda till ökade administrativa kostnader gällande handläggningen av ärendena. För landstingens ökade administration beräknas kostnaderna till cirka 14,5 miljoner kronor årligen. Landstingen avses kompenseras för kostnaderna enligt den kommunala finansieringsprincipen.

Landstinget noterar att regeringen i sin vårbudget 2015 aviserat 120 miljoner kronor för bidrag till glasögon för barn och unga mellan 8-19 år, men vi ställer oss ändå ytterst tveksamma till om detta är ett uppdrag för hälso- och sjukvården. I synnerhet då detta utökade uppdrag i en snävt tilltagen vårdadministration riskerar att orsaka undanträngningseffekter för patienter i långt större behov av hälso- och sjukvårdens insatser ur ett medicinskt perspektiv.

VÄSTERBOTTENS LÄNS LANDSTING

Anders Sylvan
Landstingsdirektör